Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Postbus 202
1000 AE Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 202, 1000 AE Amsterdam

Aan de leden van de Gemeenteraad

Datum XX februari 2020
Ons kenmerk
Uw kenmerk
Behandeld door [redacted] (informatiecommissaris)
Bijlage(n)

Onderwerp Stand van zaken openbaarheid van bestuur

Geachte leden van de gemeenteraad,

Amsterdammers hebben behoefte aan gemeentelijke informatie om onder andere de gemeente te controleren, kennis te nemen van beleids-en besluitvorming, te participeren in het democratisch proces en informatie te (her)gebruiken voor het ontwikkelen van nieuwe diensten. In de praktijk blijken Amsterdammers niet (altijd) tevreden over de manier waarop de gemeente invulling geeft aan de openbaarheid van bestuur en binnen de gemeente worden knelpunten ervaren.

Wij zien ook dat het beter kan en moet. In de brieven die ik op 30 oktober 2018 en 26 februari 2019 aan de raad verzonden heb, staat het belang dat het college hecht aan openbaarheid beschreven. Het college is van mening dat het uitgangspunt 'openbaar, tenzij' in de hele organisatie leidend moet zijn en dat openbaarheid geen gunst is van de gemeente, maar een recht van de burger. In de brieven zijn verschillende maatregelen aangekondigd om tegemoet te komen aan de maatschappelijke openbaarheidsbehoefte. Die maatregelen hebben zowel betrekking op de passieve als de actieve openbaarheid. Bij passieve openbaarheid doet iemand een verzoek aan de gemeente om bepaalde informatie openbaar te maken; een Wob-verzoek. Bij actieve openbaarheid maakt de gemeente uit eigen beweging informatie openbaar, dus zonder dat daar een verzoek van een burger of bedrijf aan ten grondslag ligt. Met deze brief informeer ik u over de tot op heden genomen stappen en de stappen die we dit jaar gaan nemen.

In het coalitieakkoord is opgenomen "dat de gemeente Amsterdam uit eigen beweging meer informatie openbaar gaat maken" en "een informatiecommissaris benoemd, die het uitgangspunt 'open, tenzij' gaat aanjagen, borgen en handhaven. In mei 2019 is de informatiecommissaris aangesteld en in september is er een stadsgesprek georganiseerd met belanghebbenden (burgers, journalisten, onderzoekers, experts) over de informatie waaraan behoefte is en de manier waarop men de informatie wil ontvangen. Er zijn verschillende initiatieven genomen om informatie actief

openbaar te maken en er is aangesloten bij initiatieven om het proces van passieve openbaarheid (Wob- proces) te verbeteren.

Ontwikkelingen m.b.t. passieve openbaarheid (Wob-proces)
Om de passieve openbaarmaking (de wob-verzoeken) te verbeteren hebben we een kwartiermaker aangesteld om het Wob-proces te verbeteren (waarin onder andere het Utrechts model wordt onderzocht) . De kwartiermaker richt zich in eerste instantie op verbeteringen die de gemeente op korte termijn kan doorvoeren, zoals een betere registratie van de verzoeken en het inzetten van hulpmiddelen als anonimiseringssoftware. De aangegeven lijn van het college is vertaald in uitgangspunten voor de behandeling van Wob-verzoeken. Dit heeft bij diverse Wob-verzoeken tot meer openbaarheid geleid, bijvoorbeeld bij de Wob-verzoeken over AEB. In het derde kwartaal van 2019 zijn we gestart met het monitoren van de Wob-verzoeken, om zoveel mogelijk verzoeken binnen de wettelijke termijn af te handelen. Een overzicht van de in de tweede helft van 2019 behandelde WOB-verzoeken vindt u in de bijlage. Alle informatie over afgehandelde WOB-verzoeken wordt gepubliceerd op amsterdam.nl. en we zijn gestart met een traject om deze informatie via de raadpleegomgeving van het Stadsarchief te gaan publiceren, , we verwachten dat dit in het derde kwartaal van 2020 gereed is.

De kwartiermaker brengt ook de veranderopgave in beeld die een langere adem vraagt. We willen toe naar een situatie waarin iedereen die een verzoek om openbaarmaking wil indienen, gebruik kan maken van een duidelijke en transparante procedure, waarin o.a. staat beschreven hoe en waar een verzoek om informatie kan worden ingediend. We zullen ervoor zorgen dat er voldoende hulpmiddelen aanwezig zijn voor vragen over (de voortgang van) het proces en/of bij het indienen van een verzoek. De behandeling van het verzoek kan dan door de verzoeker worden gevolgd. Binnen de gestelde termijn ontvangt de verzoeker dan een gestandaardiseerd, beargumenteerd en begrijpelijk besluit. Nadat de informatie is verstrekt aan de verzoeker, wordt deze ook actief openbaar gemaakt voor alle andere geïnteresseerden via een toegankelijk, goed doorzoekbaar kanaal.

Ontwikkelingen m.b.t. actieve openbaarheid
Vooruitlopend op de Wet Open Overheid zijn we begonnen om meer informatie actief openbaar te maken: in eerste instantie informatie m.b.t. vergunningen, bestuurlijke besluitvorming en Shell. Amsterdammers kunnen de informatie straks vinden en gebruiken, zonder daarvoor een verzoek in te dienen. Het beoogde effect van actieve openbaarheid is dat Amsterdammers de informatie kunnen vinden, doorzoeken en (her)gebruiken, zonder daarom te moeten vragen. Het is voor gebruikers straks duidelijk welke informatie openbaar beschikbaar is, welke (nog) niet en de reden waarom niet. Er komen hulpkanalen om gebruikers te ondersteunen bij het vinden en gebruiken van informatie.

Wat gaan we in 2020 doen om de openbaarheid te verbeteren?
De genomen stappen zijn nodig om de openbaarheidsdoelstellingen te realiseren en moeten verder worden uitgewerkt, maar zijn niet toereikend. Dit blijkt onder andere uit recente bezwaren en mediaberichten. Zo ontstond er in september 2019 discussie op social-mediakanalen over het niet meer publiceren van alle vergunning informatie en verscheen in het Parool van 1 februari 2020 een kritisch artikel over de openbaarheid van erfpachtinformatie. Om tegemoet te komen aan de maatschappelijke wens en het uitgangspunt 'open, tenzij' met succes te realiseren en te borgen in

de organisatie is een mentaliteitsverandering binnen de hele organisatie noodzakelijk. Hierbij moet oog zijn voor de dillema's die bij het realiseren van de openbaarheidsambities kunnen ontstaan. Het is van belang deze dillema's te adresseren, te bespreken en waar nodig aanpassingen te doen. Een voorbeeld van een dilemma uit de huidige praktijk gaat over de inzet van weigeringsgronden. Naast de ambitie om een open gemeente te zijn, wil men in een veilige werkomgeving van gedachten kunnen wisselen, zonder dat dit direct in de openbaarheid komt. Vanuit het perspectief van openbaarheid is het niet toepassen van intern beraad als weigeringsgrond bijvoorbeeld een logisch besluit, terwijl vanuit het perspectief van gedachtenvorming en een veilige werkomgeving dit besluit voor onrust zorgt.

Openbaarheid is een opgave van de hele organisatie. De kennis, vaardigheden en houding binnen de hele gemeente is doorslaggevend voor het succes. We kunnen processen inrichten en technische hulpmiddelen aanbieden, maar zonder gemeenschappelijke basiskennis, vaardigheden en een open houding komen we er niet. Daarom leggen we in 2020 de prioriteit bij het bewerkstelligen van de gevraagde mentaliteitsverandering en het bieden van handelingsperspectief en hulpmiddelen aan de organisatie. Dit doen we door:

- Duidelijkheid te bieden aan de organisatie. Het opstellen van centraal beleid geeft de organisatie eenzelfde vertrekpunt. Het moet duidelijk zijn waar we als organisatie naar toe werken, waarom- en hoe we dat doen. Door het opstellen van een duidelijke governance zijn de rollen en verantwoordelijkheden bekend en kan worden gemonitord en bijgestuurd waar nodig.
- Bewustwording op alle niveaus van de gemeente. Door te investeren in het ontwikkelen van de benodigde kennis en vaardigheden van de hele organisatie leren medewerkers wat hun rol is en hoe die moet worden ingevuld. Dit doen we onder andere door scholingsaanbod, het faciliteren van de dialoog en een gemeentebrede bewustwordingscampagne. Een kenniskring met interne en externe partijen zorgt ervoor dat kennis wordt gedeeld en dat we blijvend kunnen vernieuwen.
- Hulpmiddelen beschikbaar stellen. Door beleid en scholing weet de organisatie wat er van wie wordt verwacht. Door het inrichten van een duidelijk proces, het inzetten van (technische)hulpmiddelen (registratiesysteem, templates, laksoftware e.d.) en het bieden van ondersteuning wordt de organisatie beter in staat gesteld de verwachtingen waar te maken.

De planning van de stappen die we in 2020 gaan zetten ziet er als volgt uit:

| | Q1 | Q2 | Q3 | Q4 |
|---|---|---|---|---|
| Beleid | Governance | | | |
| | Analyse kaders en plan | | Uitwerken plan | |
| Bewustwording | Communicatieplan | | Realisatie | |
| | Scholingsplan | | Realisatie | |
| | Kenniskring organiseren | | | |
| Handelingsperspectief | Analyse hulpmiddelen en plan | | | |
| | Inrichten proces | | | |

Ik zal u aan het einde van het tweede en het vierde kwartaal 2020 over de voortgang informeren. Openbaarheid is een speerpunt waar we de komende periode vol op in zetten om van Amsterdam de meest open, transparante en eerlijke gemeente te maken.

Ik hoop u met deze brief voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Femke Halsema

Burgemeester van Amsterdam